

HARPLYK

Smart
derslik

ŞIRINJAN ABDULLAÝEWA, JUMANAZAR METÝAKUBOW

HARPLYK

1-nji synp üçin okuw kitaby

*Özbekistan Respublikasynyň Halk bilimi ministrligi
tarapyndan hödürlenildi*

DAŞKENT 2021

UO'K 37.016:81-028.31
811.512.164

KBK 74.268.3
81.2(5Tur)
A 13

Abdullaýewa Ş. , Metýakubow J.

Harplyk 1-synp neşir : derslik / Ş. Abdullaýewa,
J. Metýakubow. – Daşkent Respublikan tälim
merkezi, 2021. – 80 s.

Şertli belgiler:

 – teksti mugallym (ulular) okaýar;

 – özbaşdak işlemek;

 – iki bolup işlemek;

 – topar bolup işlemek;

 – nakyllar we dana sözler.

ÜNS BERIŇ

Dersligi doldurýan sanly düzüjilere geçmek üçin QR Code ýa-da web-saýtdan peýdalanyň.

dr.rtm.uz

**Respublikanyň ýörite kitap gaznasynyň serişdeleriniň
hasabyndan mekdep kitaphanasý üçin çap edildi.**

ISBN 978-9943-7297-9-7

© Respublikan tälim merkezi, 2021.

1-NJI SENTÝABR GARAŞSYZLYK BAÝRAMY

BIZIŇ WATANYMYZ – ÖZBEGISTAN

SALAM MEKDEP!

Sen okuwçy bolduň. Seniň durmuşyňda näme özgerdi? Dostlaryň bilen söhbetleş.

Näme üçin şeýle diýilýär?
«Okan ozar, okamadyk tozar»

Portfelden çykarylan predmetlere gysgaça näme diýilýär?

HAÝWANLAR

Öý haýwanlary

- ★ Suratda haýsy haýwanlar şekillendirilen? Olar nirede ýaşaýarlar? Shema seredip sözlem düzüň.

Ýabany haýwanlar

- ★ Suratda haýsy haýwanlar şekillendirilen? Olar nirede ýaşaýarlar? Shema seredip sözlem düzüň.

--	--

--	--	--

Sözlem sözlerden ybarat.

--	--

ÖSÜMLİKLER

Miweler

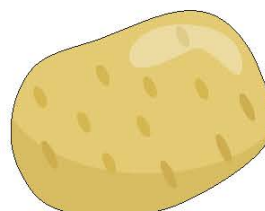
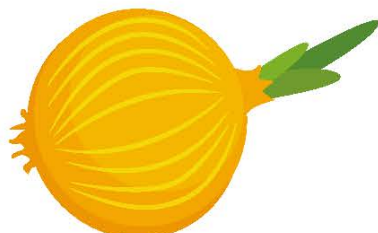
Surata seredip sözlem düzün.
Her sözlemde näçe söz bar?

Söz bogna bölünýär.

Gök önümler
Her sözde näçe bogun bar?

BIZIŇ MAŞGALAMYZ

★ Ýadyňyza salyň, söz haýsy böleklerge bölünýär?

★★★ Surata serediň. Muňa «Agzybir maşgala» diýip bolarmy?

Kimler myhmana geldi?

«Enesi şat boldy» diýen sözlemde näçe söz bar?

★ Suratlar haýsy shema degişli?

★★★

Sözlemde näçe söz bar?

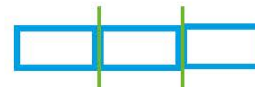
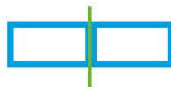
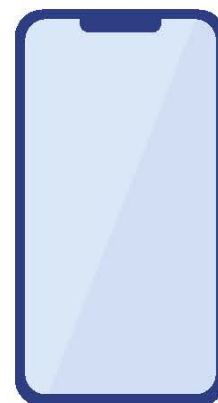
Ejem haly dokaýar.
Aşyr ylgaýar.
Okuwçylar mekdebe barýarlar.

Sözlerde näçe bogun bar?

Çyra, el, käşir, pagta, nar.

Surat haýsy shema degişli?

Näme üçin şeýle diýilýär?

Çekseň zähmet – ýagar rähnet

Surata seredip hekaýa düzüň.

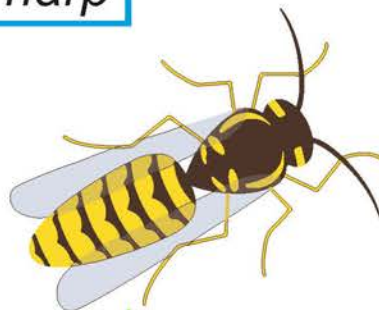
Ene, agtyk diýen sözlerde näçe bogun bar?

Surata seredip hekaýa düzüň.

Muzeý, okuwçy sözlerde näçe bogun bar?

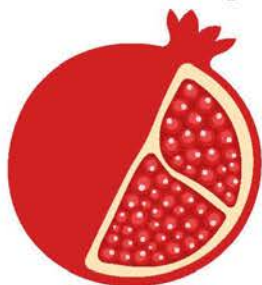

10/10

Page 10

[illegible]

Nar, şetdaly diýen sözleri deňeşdiriň. Bu sözlerde näçe bogun bar?

Surata seredip sözlem düzüň.

Suratlar bilen shemalary deňeşdiriň. Ýalňyşy tapyň. Haýsy sözlerde A harpy bar?

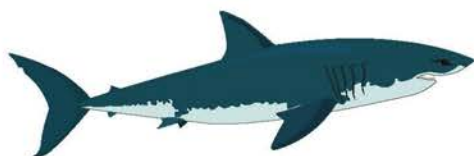

Geliň, nakylyň manysyna düşüneliň.

Akyl başdan, edep ýaşdan.

Sözi we shemany deňeşdiriň. Ýalňyşy tapyň.
A we O harpyna başlanýan sözleri aýdyň.

Suratlary gözden geçiriň. Onda kimler
şekillendirilen. Her bir suraty atlandyryň.

Geliň, nakylyň manysyna düşüneliň.

Okan ozar, okamadyk tozar.

Kk

Кк

K çekimsiz harp

Çekimli ses bogun emele getirýär.

k [] [] [] []

a k

k a

k [] [] [] [] [] k

o k

k o

k [] [] [] []

a
o

k

Kim K harpyna köp söz tapýar?

Suratlary shema bilen deňeşdiriň.

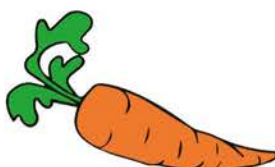

Bu sözlerde nähili meňzeşlik bar?

kitap

käşir

köwüş

[] [] [] [] []

Hemme söz 2 bogun, çekimsiz harp bilen başlanýar, shemasy birmeňzeş.

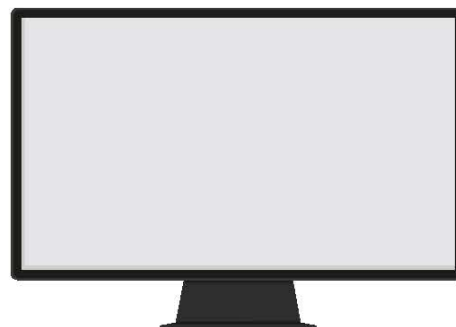
Çekimliler	A	O																		
Çekimsizler	K																			

Näme üçin şeýle diýilýär?

Kitap okan manydan dok.

Surata seredip **a**, **o**, **k** harplaryna başlanýan sözleri aýdyň.

Bu harp **a**myt sözüniň başynda, okar**a** sözüniň yzynda, **a**sm**a**n sözünde 2 gezek gelyär. Bu haýsy harp?

Tt

Tt

T çekimsiz harp

ta
ka

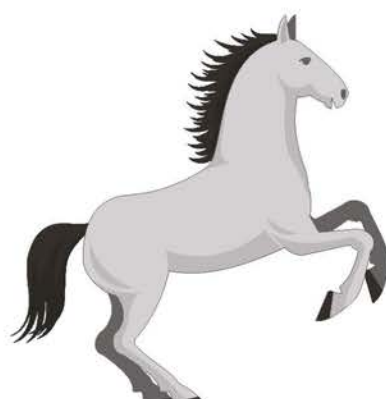
at
ak

to
ko

ot
ok

k a k a

A k a t

a t a

Nädip **oty oka** öwürmek mümkin?

t ? k

Çekimliler	A	O																		
Çekimsizler	K	T																		

Nakylyň mazmunyna üns beriň.

 Terbiyäni bilmedik takdyryndan görer.

Surata seredip, içinde **a, o, k, t** harpy bar bolan sözleri aýdyň.

ka
ko
ok
tam

m	a	t	a
---	---	---	---

Ma – ma Ka – ka A – ta

Haísy sőzde M harpy ýok?

[illegible]

At. Ak at.

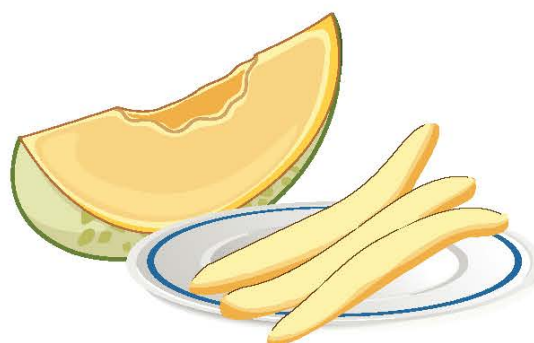
Ta → m

to → k

ka → k

Ak tam.

kak

Ma
Mo

Ma-ma
A-ta

Ka-ka
at

Näme üçin şeyle diýilýär?

Maşgalada agzybirlik bolsa hazyna gerek däl.

L l

L çekimsiz harp

a t m a

Lo
Lo-la

a i m a l a r

la
lak

tal
tam

l	a	k		a
---	---	---	--	---

Ka-ka al-ma al.

Ma-ma ma-ta al.

Ka-ka, ata, mama.

Dowam etdiriň:
ruçka – ruçkalar,
top –
awtobus –

[illegible]

La | Lo | ol | al

Surata seredip sözlem düzün.

Ma-ma, mata.

Kaka, ol ak at.

Tam. At. Tal.

Ak tam.

Ak at.

Ak tal.

Kaka kak al.

Mama mata al.

Nakylyň mazmunyny aýdyň.

Lebiz gyzyldan gymmat.

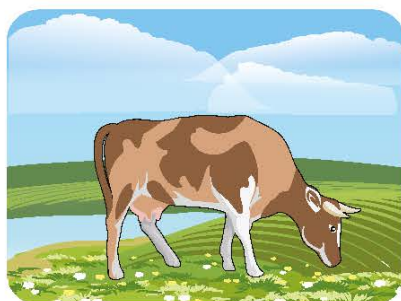
Bb

B b

B çekimsiz harp

ma	ta	ka	la	ba
mo	to	ko	lo	bo

Mo! Mo!

Ab	ob	ba
bo	ma-ta	a-ta
a-la	ka-ka	ba-lak
ma-ma	tam	o-ba
tal	mal	al

Ba-ba, ak at!

*Nädip **tam** sözi **tal** sözüne öwrülyär? Şu sözler bilen sözlem düzüň.*

[illegible]

Surata seredip sözlem düzüň.

Sözler haýsy shema degişli? Haýsy sözleriň shemasy ýok?

Bal
Ba-ba
Ba-lak

a-la-ka
al-ma
ta-bak

?

?

?

Mama, bol, alma al.

Kaka, bol, ot at.

Ata, bol, oka.

Baba, bol, bal al.

Näme üçin şeýle diýilýär?

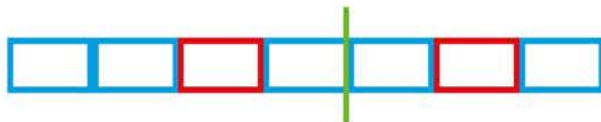
Bilimsiz iş ýok, işsiz aş.

A cartoon illustration of a fisherman with a mustache, wearing a grey long-sleeved shirt and blue trousers, sitting in a brown wooden boat with a red interior. He is pulling a large, light blue fishing net that is filled with many small, silver fish. The boat is on a patch of blue water.

A cartoon-style illustration of a brown wooden wagon with large spoked wheels. A yellow bow is tied to the back of the wagon, and a white bag is hanging from it.

A stylized illustration of a blue tractor with large black tires, a yellow seat, and a blue cab. It has a small ladder on the side and a PTO at the back.

[illegible]

Maral,

al!

Omar,

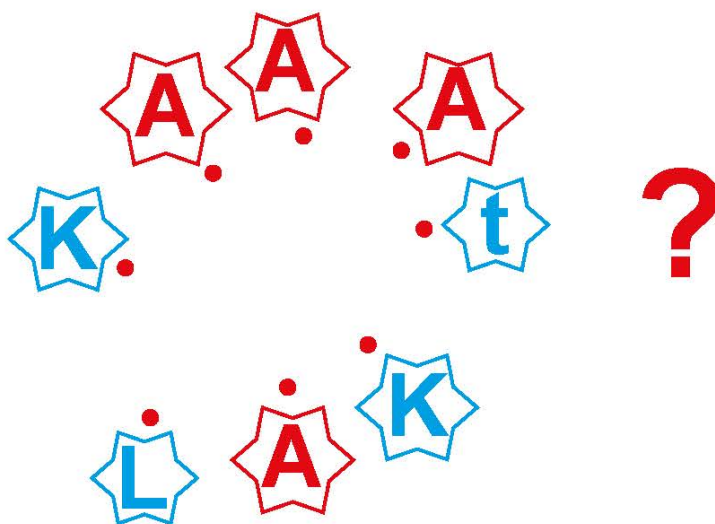
oka!

Ata, mal bak!

Kaka, ata ot at!

Baba bar bal al!

Harplardan sözler düzün.

Sözlerden peýdalanyp hekaýa düzün.

bal

balary

baba

Polat synar, egilmez.

Ý ý

չ

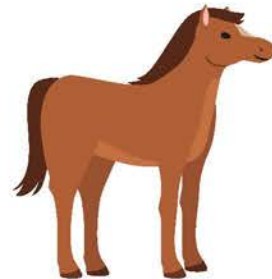
Ý çekimsiz harp

aý

ýa
ýo

oý
aý

taý

ýa-ka

ýa-bak

Shema degişli sözi tapyň.

--	--	--	--	--

al-mak

a-lar

al-ýar

bar-mak

ba-rar

bar-ýar

at-mak

a-tar

at-ýar

o-ka-mak

o-kar

o-ka-ýar

Hekaýa at dakyň.

Maral

al. Ol okaýar.

Maral

barýar.

Çekimliler

A O

Çekimsizler

K T M L B R Ý

Ma'ya, bar oka!

Omar, bar, ata ot or!
Kaka, ot bar!

Ol ak alaka.
Alaka bar.

*Sözlerden peýdalanyp, shema boýunça
sözlem düzün.*

ot, alaka, Omar, at, or'ar

Harplardan söz düzün.

1	2	3	4	5
a	r	m	b	l

31215, 415, 12141

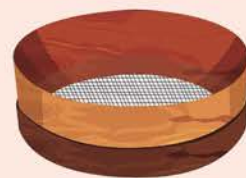
Näme üçin şeýle diýilýär?

Ýagşyny öwren, ýamany ýigren.

Ee

Ee

E çekimli harp

eb | ek | el | em | er | et
be | ke | le | me | re | te

Surat boʻyuncha soʻzlem düzün.

e | ý | e | r

e | | e | k

e | r | | k

e | m | | | k

e | | | e | r

ýol	el	ýok
ýel	ýak	ýe-lek
ýek	ke-lem	el
e-lek	ýat	bat

Rebusy okañ.

~~L~~ T

Çekimliler

A O E

Çekimsizler

K T M L B R Ý

Omar, orak al!

Bolýar.

Omar, ot or!

Bolýar.

Ol ýol oba barýar.

At oba barýar.

Oba hakynda hekaýa düzüň.

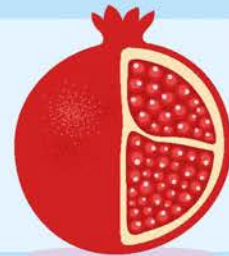
Nakylyň mazmunyny aýdyp beriň.

Erinen iki işlär.

Nn

Nn

N çekimsiz harp

na	no	ne	en	on	an
ýen	ýem	ýek	ýel	ýam	ýat
ýan	ýak	ýal	ýer	ýet	ney

A-man,
ke-lem al!

An-na,
mel-lek ek!

Na-bat,
nar al!

A, N, T harplary bilen başlanýan haýwan atlaryny aýdyň we sözlem düzüň.

Çekimliler	A	O	E																	
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N												

Hekaýany okaň we at beriň.

– Maral Maýalara barýar.

Ene:

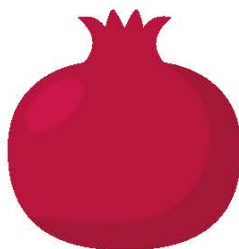
– Maral, bar Maýalara bal elt.

– Bolýar.

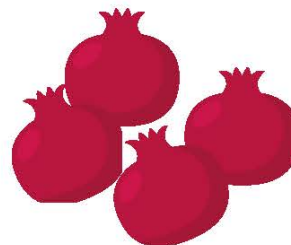
Omar

al.

nar

narlar

at

atlar

nan

?

barmak

?

Sözler birmeňzeş, mazmuny dürli.

Yy

Уу

Y çekimli harp

yb | ky | ly | my | ny | ry | ty | ýy
by | yk | yl | ym | yn | yr | yt | yý

lam | mam | man | lym | lan | nan
lyn | ýem | get | gat | lar | men

My-rat y-mam ýy-lan
A-man a-bat y-lym
Mer-ýem ýaý-lym a-lym
Me-ret ýal-kym o-lar

Oka, ylym al!

Suratdaky haywanlar nirede ýaşaýarlar?

Çekimliler	A	O	E	Y															
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N											

Näme üçin şeyle diýilýär?

Ylymly ölmez, ylymsyz gülmez.

Merýem alma alýarmy?
Ol alma alýar.

Meret okaýarmy?
Ol okaýar.

Myrat oýnaýarmy?
Ol oýnaýar.

Ýylanmy?
Ol ýylan.

Shema boýunça sözlem düzüň.

.

Yklym mal bakýar.

Baba:

–Yklym, mala ot ber.

– Bolýar.

*A, K, B harplar başda, ortada gelyän sözleri
tapyň.*

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

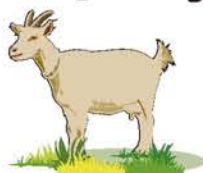
tok-ly	Pol-ly	ot	mal
ýy-lan	ýap-rak	et	mol
pap-ka	y-mam	el	tor
par-ta	a-la-ka	al	tar

Myrat

bakýar.

Myrat

ot atýar.

Meret

orýar.

Maral

alýar.

–Maral top oýnaýarmy?

–Ýok, ol top oýnamaýar.

–Maral alýar.

Maral, top, penal sözleriniñ shemasy dogrumy?

İ i

İi

İ çekimli harp

ib | ik | il | im | in | ip | ir | it | iý
bi | ki | li | mi | ni | pi | ri | ti | ýi

2

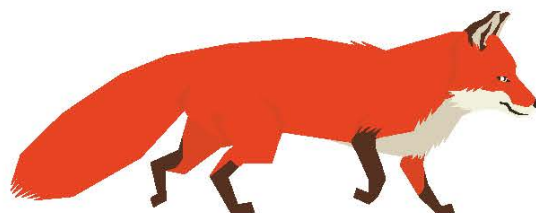
i-ki

kit

i-lik

til-ki

it

i-ki

ti-ken

ik

iým

iý-mit

in

e-kin

iý-mek

Bike! Ine, kirpi! Ony al! Bak!

Kirpi nirede ýaşaýar? Ol näme bilen iýmitlenýär?

Çekimliler	A	O	E	Y	I														
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P										

Men	par-ta	Il-my-rat
Ol	kar-ta	bil-bil
O-lar	aý-na	I-la-man
I-ne	ke-ýik	ki-tap

Sözleri okañ we manysyny düşündiriñ. Şu sözler bilen sözlem düzüñ.

e
ýe
mel

lek

- Meret, ine, iki kitap.
Ony oka!
- Bolýar, men olary okaryn.

Ine, it. Ol Alabaý.
Ol ýatyr.

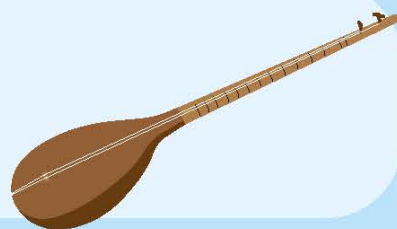
Nakylyñ manysyny düşündiriñ.

 İşlemedik – dişlemez.

D d

D d

D çekimsiz harp

da | do | de | dy | yd | ed | od | ad
dep | der | del | dak | kad | led | red | ned

dep-rek

dep-der

der-ya

del-lek

baý-dak	mek-dep	iý-mit
da-rak	ýe-lek	ki-tap
da-ýy	dep-der	il-ki
de-pe	a-dam	i-lik

Hekaýany okaň, ony atlandyryň.

- Maýa, ine, darak. Ony al. Dara.
- Men daradym.
- Indi ony Marala ber.
- Maral, daragy al.

Çekimliler	A	O	E	Y	I														
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D									

Amyderýa

Ine, Amyderýa. Ine, kenar. Kakam derýadan balyk tutýar.

OI lakga balyk tutdy. Men balygy aldym.

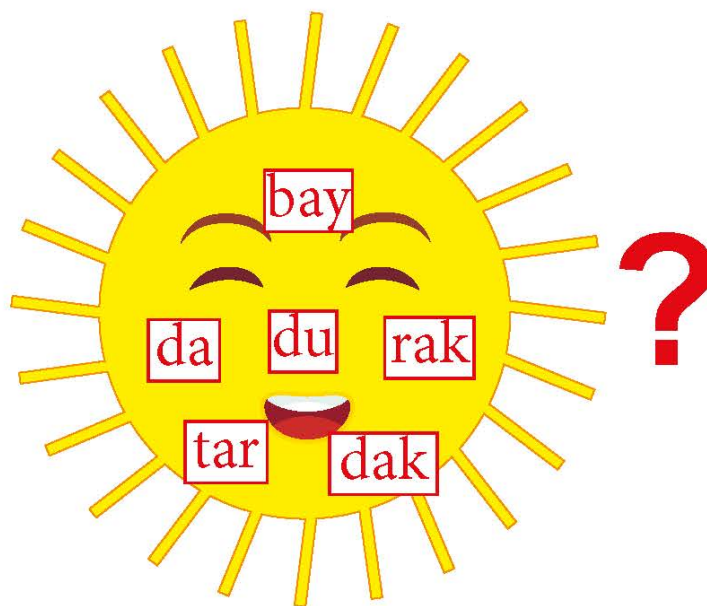
Bu kim?
Bu dellek.

Bu kim?
Bu alym.

Siz ýene nähili kärleri bilýärsiňiz?

Sözleri okaň.

Nakyl näme barada?

Dostsuz adam – ganatsyz guş.

Ää

Ää

Ä çekimli harp

äb	äd	äk	äl	äm	ap	ät	tä
rä	pä	mä	lä	kä	dä	bä	
Mäm	mät	tär	yär	rän			

Äy-nek	näme	kä-ki-lik
Ä-lem	kä-di	ä-dik
Mä-lik	Mä-ti	Lä-le

Ol näme?

Ol kim?

Ol tor.

Oi Mäti

Ol ädik

Oi Mämmet.

– Baba, ine äýnek. Al, ony dak!

– Bolýar?, balam dakaryn.

Bu haýsy sözlemiň shemasy?

--	--	--

Şu sözleri tapyň: **kdiä, ort?**

[illegible]

Mäm | mät | tär | ýär | rän

Hekaýany okaň we at dakýň.

Daýymda mellek bar. Daým kádi ekdi.

Daýy:

– Meret, al iki kädini. Kädileri Myrada bereli.

– Me, Myrat, kádi al! Daým berdi

Myrat:

– Men minnetdar! Mende kádi bar.

Nakyly dogry aýdyň.

? Ylym, bol, al, alym

Ö ö

o o

Ö çekimli harp

gö	dö	kö	lö	mö	nö	rö	tö	ýö
ör	öd	ök	öl	öm	ön	öp	öt	öy
bök	böl	dök	dör	köy	möy			

Kölde ördek bar.
Kölde dört ördek bar.

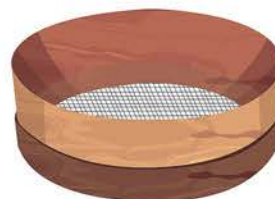

Köl	Ö-de	köp
öy	Ö-re	bö-rek
möy	köy-nek	bök-mek
kök	kö-me-lek	böl-mek

Sözleri dogry okaň.

köm
bök
ý

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö												
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D									

bök	bökmek	bökýär
böl	bölmek	bölyär
dök	dökmek	dökýär
dör	dörmek	dörýär

Baýram

Nabatda owadan köýnek bar.
Ol owadan köýnekde baýrama barýar.
Baýramda Nabat aýdym aýdýar.

Baýram, owadan, aýdym sözlerinde näçe bogun bar?

Öde köp ördek bakýar. Ördekler iým iýdiler.
Kaka:
– Öde dört ördegi llamana ber!
– Bolýar kaka.
Öde dört ördegi llamana berdi.
Ilanan minnetdar boldy.

Öde, ördek, iým sözleriniň shemalaryny tapyň.

Öz aýbyňa bak, soňra özgäni aýypla.

hal	matal
mahal	habar
nahar	Ahmet
bahar	Rahmet

*Hekaýany okaň we
at goýuň.*

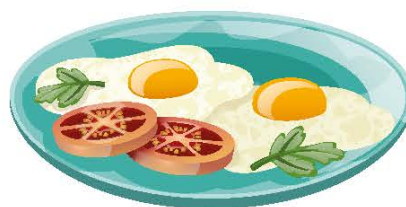
Men haty Meretden aldym. Men haty mamama
okap berdim.

Mamam:

– Berekella, balam-diýdi.

naha ☐

naha ☐

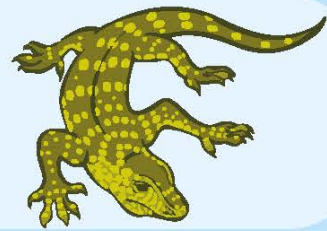
l, r ?

Her ýylgyran dost däldir.

Zz

Zz

Z çekimsiz harp

za | ze | zä | zi | zo | zö | zy
yz | öz | iz | ez | az | äz | oz

Zak | öh | zor | zar | zat | zem | hoz | boz | raz

Zemzen	zat	zar
Zöhre	zor	zaman
Zehin	zer	zenan

Ine, zebra. Ol ot iýýär. Ol ala-mula bolýar.

★ Ikinji sözlem bilen shemany dogurlañ, ýalňyşy
★ ★ ★ tapyň.

.

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö												
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z							

ho-raz

hoz

ba-har

za-ryn

A-zat

Na-zar

o-zar

ze-nan

Bazar

Ine bazar. Bazarda adam köp. Kakam hoz aldy. Ahmet kadi aldy. Men olara kömek berdim.

zenan

hoz

Zenan we **hoz** sözlerini shema deňeşdiriň.

--	--	--	--	--

--	--	--

Zähmetiň soňy rahat.

Jj

Jj

J çekimsiz harp

ja | je | jä | ji | jo | jö | jy
aj | ej | ij | oj | öj | yj | äj

Jak | jek | jal | jyr | jam | jan

jä-jek	jal-bar
Je-ren	Ja-han
jo-rap	jaý

mö-jek

e-jem

zyn-jyr

Ine, inim. Ol bäbek.
Inim jäjek oýnaýar.
Ejem inime emzik berýär.
Ol emzik halaýar.

Jäjek, jalbar, möjek sözleri bilen sözlem düzüň we shemasyny çyzyň.

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö												
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J						

Jen-net	Jep-bar
Je-ren	Je-mi-le
Je-mal	Je-lil

Sözlemleriň shemasyny çyzyň.

Jemile jorap dokady

Jeren bazara bardy

Ejem nan ýapdy

Sözleri okaň.

ja < m
ý
n

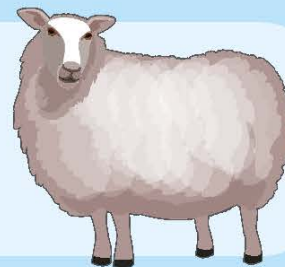
bar > aýt
oka > jak

Jana azap dilden geler.

Gg

Gg

G çekimsiz harp

ga | ge | gä | gi | go | gu | gy

ag | eg | ig | og | ög | yg | äg

göl | guz | gyk | rug | gen | gyn

Harplary dogry edip goýuň:

ga

☐
☐
☐
☐

z, p, r, ş ?

gul-pak

gö-le

göz

gu-zy

ga-la

ga-nat

gan-dym

gant

ga-lam

Okap bilýän okuwçy okasyn.

Buýralyja guzuýyk,

T ☐ ýi örän näzijek.

Bökjekleýär, oýnaýar,

Gök otjagaz ☐ eýneýär.

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö												
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G					

gyr-my-zy	gur-ba-ga	gыз
gy-jak	gä-mi	ga-zet
gur-jak	gaý-rat	gu-ral

Sözlemlerdäki çekimli harplary aýdyň.

Gar ýagýar.

Gargalar gagyldaýar.

***Sözde näçe çekimli bolsa,
şonça bogun bolýar.***

Nakyldaky sözlerde näçe bogun bar?

Galan i□e gar ýagar.

S s

S s

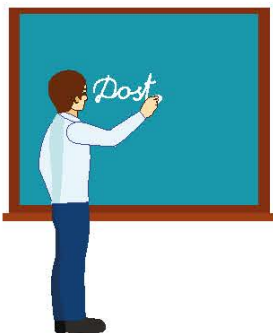
S çekimsiz harp

sa | se | sä | si | so | sö | sy
as | es | is | os | ös | ys | äs

saz | sol | ser | syn | san | som
sta | sto | stu | sti | sty | sen

som-sa | sa-pak
sa-man | sa-lam
sa-byn | so-gan

Dersde

Myrat “Dost” diýip ýazdy.
Jeren ol sözi depderine arassa edip
ýazdy. Jepbar ony sesli okady.

Siz öz dostuňyz barada gürrüň beriň.

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö												
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S				

söz	säh-ra	sta-di-on
siz	san-dyk	sa-zak
sirk	se-lin	sa-lam
stol	synp	sa-rym-sak

Men irden sagat ýedide turýaryn. Naharlanýaryn. Sagat sekizde mekdebe barýaryn. Mekdepde dört sagat okaýaryn. Biz dersde kitap okaýarys hem ýazýarys.

Emele gelen sözlerden sözlem düzüň.

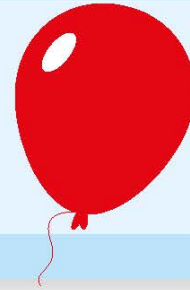
Dana söz

Az sözle, saz sözle.

Ş ş

Ş ş

Ş çekimsiz harf

şa | şe | şı | şo | şö | şy
aş | eş | iş | oş | öş | yş

şal | şol | şan | şar | şor | şam | şum

kä-şir	şet-da-ly	şe-re-be
şa-hyr	şa-pak	şa-ha
şä-nik	şe-mal	şor
şä-her	şe-ker	şa-ly

Berlen sözleri köplük sana öwrüň.

şäher
öý
şänik
telpek

?

Ş harpy bilen başlanýan 5 sözi tapyň we sözlem düzüň.

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö												
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S	Ş			

ýa-şa | baş | şa-ha
şä-nik | şa-gal | şöh-rat

Şatlykly habar

Mekdebimizde k□ştiden ýaryş geçirildi. Men hem k□şt oýnadym. Ýaryşda men birinji ýeri eýeledim.

Hekaýada ş harpy sözüň başynda, ortasynda we ahyrynda gelen sözleri tapyň.

Sen sportuň haýsy görnüşi bilen meşgullanýarsyň. Sportuň peýdasy barada gürrüň beriň.

Näme üçin şeýle diýilýär?

Şägirtsiz halypa – miwesiz daragt.

Ň ñ

Ň ñ

Ň çekimsiz harp

ña | ñe | ñä | ñi | ño | ñö | ñy
añ | eñ | äñ | iñ | oñ | öñ | yñ

dañ | töñ | meñ | heñ | jañ

Mekdepde jañ kakyldy.

Şöhrat oñat oylan.

Jepbar maña salam berdi.

Ine biziñ mekdep.

Teksti okañ, at goýuñ. Jorasynyñ ady kim?

Meñli meniñ joram. Biz bir synpda okaýarys. Joram jorap dokap bilýär. Men hem ondan jorap dokamagy öwrendim. Ejem maña:

– Berekella – diýdi.

Indi biz bile jorap dokaýarys.

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö													
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S	Ş	Ň			

teñ-ñe
töñ-ñe
ýal-ñyz
o-ñat

Meñ-li
Da-ña-tar
dañ-dan
iñ-ñe

Dañdan
salkyn boldy

Ýolda
töññe bar

Jemal iññe
bilen keşde tikdi.

Baýram sporty söýýär. Ol irden her hili maşklary ýerine
ýetirýär. Soň ylgaýar. Top depýär. Baýram sagdyn bolýar.

Sportuň haýsy görnüşleri top bilen oýnalýar?

Uu

ub	ud	uh	uk	ul	um	un	uň	up
ur	us	uș	ut	uý	uz	bu	du	hu
ku	mu	nu	ňu	pu	ru	su	șu	tu

kuz | buz | tuz | zum | sum | dun

un	us-sat	ul-la-kan
u-ky	um-man	u-ly
u-myt	u-naş	u-kyp

Ussahana

Amanyň kakasy ädik ussasy bolup işleýär. Men Aman bilen ussahana bardym. Ol ýerde ussat ussalar işleýär. Olar örän pugta edip ädik tikýärler. Biz olara haýran bolduk.

 Ussa, halypa, ussahana sözlerinde nəhili umumylyk bar? Hekayada nəçe sözlem bar?

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö	U											
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S	Ş	Ñ		

dur-na	du-tar	su-rat
do-kuz	meş-hur	dos-tum
Ba-bur	bu-lut	gulp

Pişik

Bizde pişik bar. Ol kesel boldy. Zat iymän yatdy. Men onuñ yanyna baryp ony sypaladym. Bu pişige yarady. Onuñ gözleri şadyýan boldy.

–Al, pişijek, iy –diýdim. Ol burnuny jama yakynlaşdyrdy hem-de iyp başlady. Diymek, meniñ mährim arkaly ol oñat boldy. Şeydip pişigim sagaldy.

Dutar, bulut sözleri bilen shema boýunça sözlem düzün.

Näme üçin şeýle diýilýär?

Usullyny il tapar.

Ü ü

ü ü

Ü çekimli harp

üb	üd	üh	ük	ül	üm	ün	üñ	üp
ür	üs	üş	üt	üy	üz	bü	dü	hü
kü	lü	mü	nü	ñü	pü	rü	sü	şü

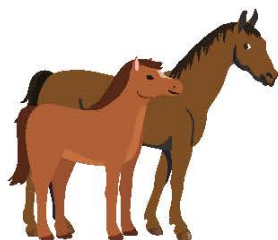
yüp | zül | sül | pür | süñ | yüñ

üzüm

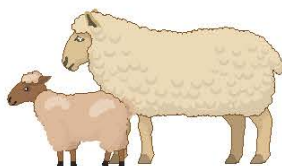
ülje

at bilen taý

düýe bilen köşek

Bular kim?

Meniñ Alabaý atly itim bar. Ol süñki oñat görýär.

Sen ýene haýsy haýwanlary bilýärsiñ?

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö	U	Ü										
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S	Ş	Ň		

Sirk

Biz bu gün sirke bardyk. Ol ýerde pilleriň hem atlaryň oýnuna tomaşa etdik. Sirkde maýmyn hem gördük. Tomaşa örän oňat boldy. Biz şat bolduk.

ü-züm	ü-tük	ül-je
süňk	mülk	düýn
ýüz-mek	üýş-mek	üýr-mek

Mataly okap, jogabyny tapyň.

Matal

Ýeri ak,
Tohumy gara
El bilen ekerler
Dil bilen orarlar.

Sözleri tapyň:

1	2	3	4	5	6	7
a	ý	m	s	t	k	y

123131, 214476, 413476, 31461

Üzümini iý, bagyny basgylama.

Ç ç

G g

Ç çekimsiz harf

ça | ce | çä | çi | ço | çö | çu | çü | çy
aç | eç | äç | iç | oç | öç | uç | üç | yç

ruç | guç | gaç | saç | çyn

ço-pan	çay	çal
çy-nar	çö-rek	çe-ki-ze
çy-byn	çem-çe	ça-py-şyk
çäy-nek	çor-ba	çe-kiç

Çorba

Bu gün ejem çorba bişirdi. Çorba örän süýji bolupdyr. Biz hemmämiz oňat görüp iydik. Saçakda çörek, çäýnek-käse, çekize bardy. Ejem naharlary mazaly edip bişirýär. Biz ejeme köp sag bolsun aýtdyk.

Tekstden çorbanyň mazasyny beýan edýän sözlemi tapyň. Çorba haýsy önümler salynýar?

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö	U	Ü										
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S	Ş	Ň	Ç	

Meniñ babam

Meniñ babam çopan. Ol çölde goýun bakýar. To-musda men babamyň ýanyňa barýaryn. Oňa kömek edýärim. Men goýunlara suw berýän. Alabaý güjüгим bilen oýnaýan. Men hem uly bolsam çopan bolaryn.

Tekstden ç harpyna başlanýan sözleri tapyp sözlem düzüň.

Bu sözler näçe bogundan ybarat?

çöp
çu-kur
çüý
чы-ра

a-çar
gun-ça
ruç-ka
sa-çak

iş-çi
trak-tor-чы
ä-dik-çi
ti-kin-çi

Çöp bol – köp bol.

W w W w

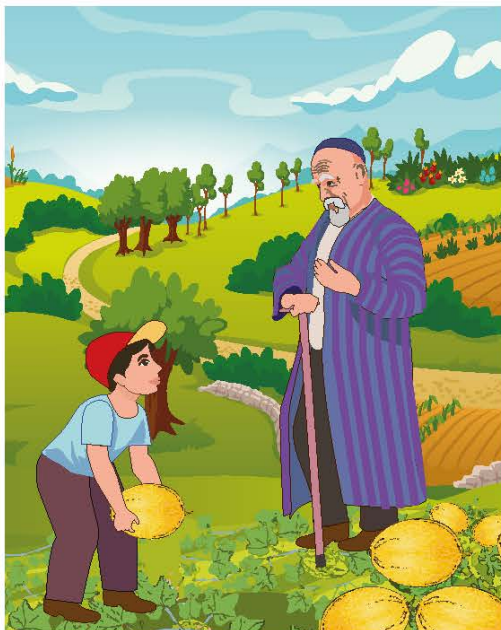

W çekimsiz harp

wa | we | wä | wi | wo | wö | wu | wü | wy
aw | ew | äw | iw | ow | öw | uw | üw | yw

wer | wag | töw | söw | göw

ga-wun	now-ruz	wagt
gö-wün	ta-wus	wa-gon
kö-wüş	za-wod	wa-har-man

Mellek

Biz obada ýaşaýarys. Biziň uly mellegimiz bar. Bu ýyl biz mellege waharman gawun ekdik. Ol oňat ýetişdi. Gawunlar süýji bolup bişdi. Men Wepany we Myrady myhmana çagrydym. Biz gawun iýdik.

Mellekde gawunyň haýsy sorty ekildi?

Dostlaryňyň atlary kim? Olaryň atlary nähili harplar bilen ýazylypdyr?

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö	U	Ü										
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S	Ş	Ň	Ç	W

Haýwanat bagy

Biz mugallym bilen haýwanat bagyna bardyk. Ol ýerde her dürli haýwanlar bar eken. Ol ýerde ýolbars, ýylan, pil, begemot gördük. Soň guşlara syn etdik. Bize mugallym haýwanlar barada gürrüň berdi.

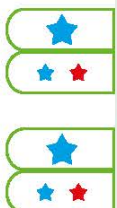
Wa-tan	wagt	wa-gon
Mi-we	Hy-wa	We-pa
Eý-wan	pa-law	We-li
Döw-let	suw	wa-ka

Matal

Asty hem dag,
Üsti hem dag,
Arasynda – sary ýag. (hoz)

Watan, palaw sözleri bilen sözlem düzüň.

W harpy bilen başlanýan 3 söz tap. Ol näçe bogundan ybarat?

Ž ž

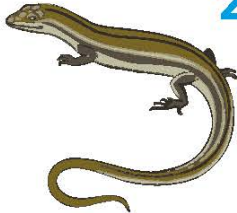
Ž ž

Ž çekimsiz harp

ža že žu žy až

hažžyk

etaž

Ženýa

žaket	Žora
haž-žyk	Žen-ýa
e-taž	žur-nal
až-dar	Žan-na

Daşkent

Daşkent biziň ýurdumyzyň paýtagty. Daşkentde meniň dostum Žora ýaşaýar. Men olarda myhman boldum. Biz ikimiz şähre çykdyk. Ol ýerde köp etažly öýler bar. Metro bar. Giň seýil baglary bar. Daşkent owadan şäher.

Şu sözleri ulanyp sözlem düzüň.

žak
mak
Mer
?

et

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö	U	Ü												
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S	Ş	Ň	Ç	W	Ž	

Uçuju

Meniň arzuwym bar. Men uly bolanda uçujy bolmak isleýärin. Kakam maňa şeýle diýdi:

– Oňat oka, günde türgenleşik geçir, çydamly bol. Şonda seniň arzuwuň amala aşar.

Uçuylar örän sagdyn we bilimli bolýarlar. Meniň uçujylara höwesim gelýär. Olar giň asmanda uçýarlar. Men oňat okap, bilimli bolaryn. Maşklary ýerine ýetirip, sagdyn bolaryn. Men hökman uçujy bolaryn.

Sen kim bolmak isleýärsiň? Onuň üçin näme etmeli?

Sözlemleri dowam etdiriň.

Žurnal okamak

Men žurnal oka... Biz žurnal oka...

Sen žurnal oka... Siz žurnal oka...

Ol žurnal oka... Olar žurnal oka...

Ff

Ff

F çekimsiz harp

fa | fe | fä | fi | fo | fö | fu | fü | fy
af | ef | äf | of | öf | uf | üf | yf | if

fab | fut | fer | for | fit | tof | tuf

fartuk

fabrik

futbolçy

fa-ner

fa-kel

fer-ma

Fer-ga-na

fu-faý-ka

ži-raf

fer-mer

Af-ri-ka

Surata seredip hekaýa düzün.

F harpy başda, ortada we ahyrynda gelyän sözleri aýdyň.

Çekimliler	A	O	E	Y	I	Ä	Ö	U	Ü												
Çekimsizler	K	T	M	L	B	R	Ý	N	P	D	H	Z	J	G	S	Ş	Ň	Ç	W	Ž	F

Futbol

Biz boş wagtymyzda sport meýdançasasynda futbol oýnaýarys. Meniň dostlarym futbol oýnunyň ähli kadalaryny bilýärler. Ýakynda mekdepde futbol boýunça ýaryş geçirildi. Biziň toparymyz bu ýaryşa gatnaşdy. Biz ýeňiş gazandyk. Biziň her birimize fonar sowgat etdiler.

Sen ýaryşlara gatnaşdyňmy? Ýeňiş gazandyňmy?

Ýaryş, ýeňiş, ýaglyk sözleriniň shemasyny düzüň.

Näme umumylyk bar?

Magtymguly Pyragy

Magtymguly gündogaryň beýik şahyry we akyldarydyr. Ol ýaşlygyndan kitaby örän söýükdir. Köp okapdyr.

Magtymgulyň goşgulary biziň üçin öwüt-nesihatdyr.

Akyl bolsaň, söz aýtmagyn,
Nobat berilmegen ýerde.

Magtymguly

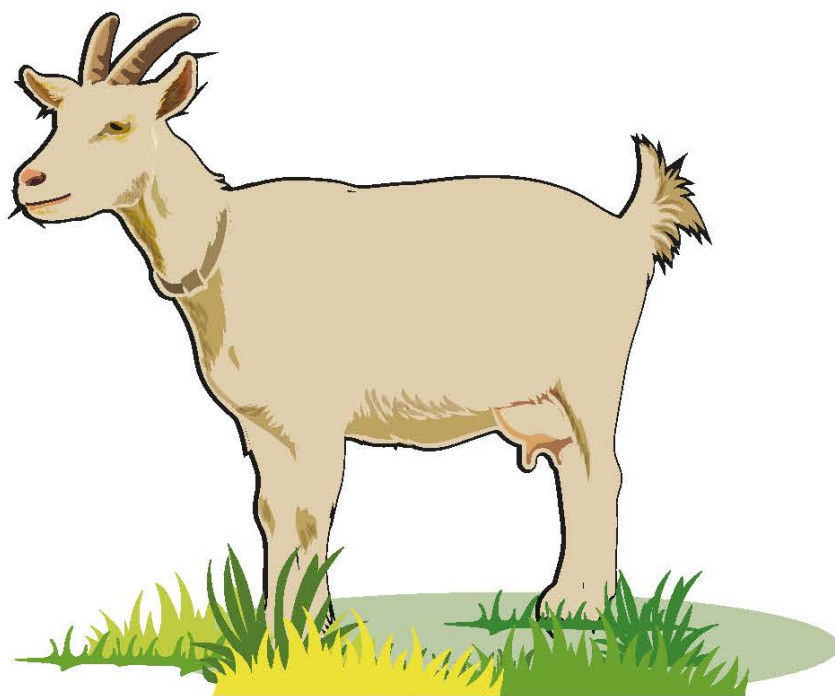
Läle

- Läle lälik.
- Ol uly ýolda oýnady.
- Läle, ýolda oýnama!

Läle näme etdi?
Güläleک näme etdi?
Güläleک läle kakdy.

OKAŃ, ÝAT TUTUŃ

Iňňe - iňňe,
Ujy - diňňe.
Bal - balyna,
Şek - şekine.
Gotur geçi,
Möle geçi,
Halalaň - hapbaň,
Güleleň - güpbeň.
Ýaryl - böwsül,
Tur, sen çyk!

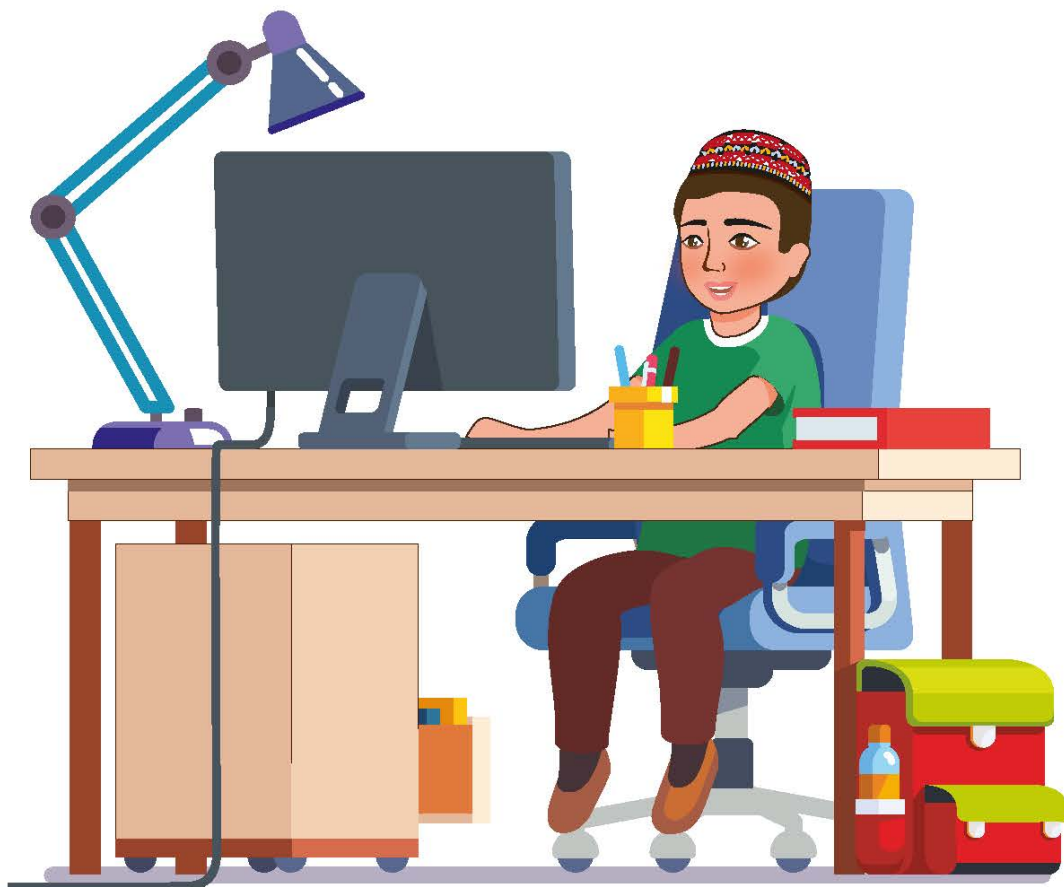
Sanawaç

Iñlis dili

Biz iñlis dilini öwrenýäris.
Biziñ mugallymymyzyñ ady Dursun
Rejepowna. Ol bize iñlis dilinde
gyzykly kitaplar okap berýär. Men uly
bolanda iñlis dili mugallymy boljak.

Okuwçylar, siz ulalanda
kim bolmagy arzuw edýärsiñiz?

Programmist

Eziz günde gyssanyp,
Mekdepden öye gelýär.
Ol kompýuter oýunlaryn,
Höwes bilen oýnaýar.

Internetde ol işläp,
Iňlis dilin hem bilýär.
«Ulalsam hökman, eje,
Programmist boljak» – diýýär.

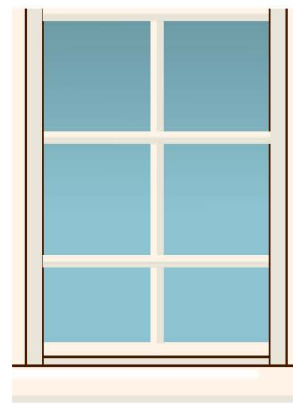
Kamiljan Hallyýew

Matallar

Özi bir garyş
Dili müñ garyş.

Iññesiz tikin gördüm.

Birje gulaç boýy bar,
Alty gara gözi bar.

Ýörän ýoly demirdir,
lýmiti ýag hem tokdur.

Surata seredip, Yólka baýramy barada gürrüň edip beriň.

Yolka

Yolka^{❄️} hödür etse-de,^{❄️}
Her pasyl bir köýnegi,
Halaýar ol baharyň
Köýnegini geýmegi.

Ähli baglaň geýmini,
Çykarsa-da güýz gelip,
Diňe ýolka tokaýda
Ömür sürýär ýaz bolup.

Yolka baýramyna nähili taýýarlanýarsyňyz?
Täze ýyly nirede, kim bilen garşy alýarsyňyz?

O'quv nashri

Shirinjon Abdullayeva, Jumanazar Metyakubov

Alifbe

(turkman tilida)

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining
1-sinfi uchun darslik

Redaktor *Gulbahar Abdullaýewa*
Çeper redaktor *Olowiddin Sobir ogly*
Hudoznikler *Gulmira Itekulowa,*
Şahsanam Ikramowa, Roza Jumaniýazowa
Tehniki redaktor *Shoxrux Turaxanow*
Kompýuterde sahaplaýjy *Kamoliddin Nurmanow*
Korrektor *Muhabbat Halliýewa*

Çap etmäge 2021-nji ýylyň ____-nji ____nda rugsat edildi. Ölçegi 60×84 1/8.
Arial garniturasý. Ofset usulynda çap edildi. Şertli n.l. 9,3. Neşir I 12.
1453 nusgada çap edildi. Sargyt № ____.

“Kolorpak” JÇJ-niň çaphanasynda çap edildi.
Daşkent şäheri, Ýunusabat tümeni, Ýangişäher köçesi, 1-A.

COLORPACK

Satuwa degişli däl

Respublika
ta'lim markazi

ISBN 978-9943-7297-9-7

